

Tidsskriftet
DEN NORSKE LEGEFORENING

Lærer etiopiske leger avansert kikkhullskirurgi

AKTUELT I FORENINGEN

LISBET T. KONGSVIK

E-post: lisbet.kongsvik@legeforeningen.no
Samfunnspolitisk avdeling

Et par ganger i året drar kirurg Bjarte Tidemann Andersen til Etiopia. Her både opererer han og driver opplæring av lokale leger.

OPERASJON PÅ JINKA-SYKEHUSET: Her fjernes en gigantisk ovarialcyste. Foto: privat

Bjarte Tidemann Andersen er spesialist i generell og gastroenterologisk kirurgi. Til daglig jobber han med tykk- og endetarmslidelser ved Sykehuset i Østfold. Gjennom den kristne stiftelsen Tesfa har han i flere år reist til Etiopia for å bidra med sin fagkunnskap.

En utstrakt hånd

Tesfa arbeider blant annet med å modernisere tarmkreftkirurgi i Etiopia og å lære opp etiopiske leger i kikkhullsteknikk. Dette skjer i samarbeid med Black Lion Specialized Hospital og Menelik II Hospital i Addis Abeba. Tesfa samarbeider også med Soddo Christian Hospital om utdanning av kirurger. I tillegg støtter de helsearbeidere som ønsker å arbeide i Etiopia.

– Tesfa er etiopisk og betyr håp. Vi valgte dette navnet for å vise at vi ønsker å være en utstrakt hånd til de som har minst og trenger mest hjelp, sier Tidemann Andersen som selv

var med på å stifte Tesfa.

Alt arbeidet i stiftelsen gjøres på frivillig basis med støtte fra familie, venner, menigheter og andre. En viktig støttespiller er Lions Club i Vestfold som blant annet har bidratt med penger til innkjøp av utstyr og forsendelse av stomiposer.

Ville bli kirurg i Afrika

Under legestudiet og spesialisering var han sikker på at det var kirurg i Afrika han skulle bli. Den første turen til Etiopia var i 2004 sammen med kona og den eldste datteren. Her ble han i to måneder og jobbet som vikar på sykehuset i Jinka. Han hadde da to års erfaring som lege i spesialisering i kirurgi.

– Jeg minnes at vi kom frem om kvelden etter å ha blitt kjørt 250 km på grusvei. Jeg ble sendt rett på sykehuset for å operere et spydstikk i magen. Det ble 100 operasjoner i løpet av de to månedene. Heldigvis var jeg sammen med en erfaren kollega, forteller han.

Fra 2006 til 2008 dro han til det samme sykehuset sammen med kona og denne gangen to barn. Da hadde han 4,5 års erfaring som lege i spesialisering i kirurgi.

– Vi var to til fire leger. Jeg var den mest erfarne og fungerte som generell kirurg, urolog, ortoped, gynekolog og anestesilege. De andre legene var stort sett nyutdannede etiopiere som hadde plikttjeneste. Disse årene har preget meg. Jeg så mye lidelse, mange pasienter døde, men jeg kunne også hjelpe mange. Det er stort å tenke på at jeg bidro til å redde mange liv.

Siden Tesfa ble stiftet i 2011 har Tidemann Andersen reist på årlige turer av tre til seks ukers varighet. Nå har familien tre barn, og hele familien har vært med to ganger.

Mange sterke inntrykk

– En viktig del av det jeg har gjort i Etiopia er obstetrikken. Det å gjøre et keisersnitt, å hjelpe til under en vanskelig fødsel, å redde to liv og en familie fra å miste mor – det er stort. En gang ble jeg tilkalt for å se til en fødende kvinne. Barnets hånd stakk ut av fødselskanalen. Jeg dyttet den forsiktig opp og kjente hånden klemme rundt fingeren min. Vi fikk mor raskt til operasjonsavdelingen og gjorde keisersnitt. Både mor og barn ble berget, forteller han.

Dramatiske ulykker og hendelser som man aldri ser i Norge gjør også sterkt inntrykk.

STERKT MØTE: Våren 2018 traff Bjarte Tidemann Andersen sin tidligere pasient Nakalengi sammen med mann og barn. Foto: privat

– Jeg husker mannen som mistet armen etter et brudd fordi familien nektet ham å gå til sykehuset og den lokale behandleren hadde surret bandasjen altfor stramt. Ikke minst husker jeg gutten som kom med luksert albue og avrevet arteria brachialis etter et fall som

vi reponerte og revaskulariserte, og den unge kvinnen som kom så altfor sent med en kreftsvulst voksende ut av magen.

En sko i en blodpøl

– Noe som gjorde et spesielt dypt inntrykk på meg, er faktisk en sko – en enslig blå pensko – som stod i en blodpøl på gulvet.

En ung kvinne var blitt knivstukket og brakt til sykehuset. Hun blødde voldsomt og livet sto dessverre ikke til å redde. Jeg satt lenge ved benken der vi hadde forsøkt å redde livet hennes. Da jeg løftet blikket så jeg skoen hennes gjenglemt på gulvet; så meningsløst.

Det meningsfulle i alt det meningsløse er at vi både er med på å hjelpe enkeltpasienter, men at vi også bidrar til å forbedre det kirurgiske tilbudet for potensielt millioner av mennesker ved å lære opp nøkkelpersoner, sier han.

Historien om Nakalengi

Nakalengi kom fra Dassanechstammen i Omo Rate-området, utstøtt av familien etter fødselen fordi hun var født med leppespalte. Hun vokste opp hos en evangelist og på et jenteinternat. På et besøk hos en islandsk misjonærfamilie traff jeg henne. Hun var 12 år og hadde en stor leppespalte.

– Jeg opererte henne på verandaen i lokalbedøvelse. Nakalengi var tapper og holdt ut. MagLite'n min ble brukt som operasjonslys, holdt av den islandske misjonærkona som innimellom måtte sitte for ikke å besvime.

Operasjonen tok en liten time og etter operasjonen tok jeg henne frem til et speil. Hun så på speilbildet sitt, gråt og hvisket: vakkert, vakkert.

Ti år senere, våren 2018 traff han henne igjen. Hun fortalte at livet hadde endret seg totalt etter operasjonen. Hun hadde fått mer selvtillit og hadde begynt å ta ordet i forsamlinger. Hun er nå gift, har to barn og er en viktig medarbeider og evangelist sammen med misjonærene. Hun forteller stammefolkene at de ikke skal sette vekk barn med leppespalte for å la dem dø og at det finnes håp.

Lærer mer enn han lærer bort

– Jeg sier ofte at jeg lærer mer selv enn det jeg lærer bort. Jeg får også mer igjen enn det jeg gir ved å være i Etiopia. Jeg er heldig og kan lære bort en del teknikker og prinsipper til etiopiske kolleger, men i Etiopia lærer jeg virkelig å klare meg med enkelt utstyr, å improvisere, og å takle uforutsette hendelser og tilstander. Jeg får sett langtkomne tilstander som er sjeldent å oppleve i Norge.

Klar for neste tur

Neste tur er planlagt til slutten av oktober. Da reiser han sammen med tekniker Olaf Raundalen og to kolleger, Eivind Warberg og Lisa Stenman Skarsgård fra Sykehuset i Østfold. De to sistnevnte reiser for første gang til Etiopia.

– Erfaring har lært meg at det er vanskelig å planlegge turene i detalj, men tanken er at vi skal være mesteparten av tiden i Addis Abeba og arbeide med kompetanseheving i kolorektal kirurgi. Nå er det kommet utstyr til Etiopia, og vi vil se om vi snart kan begynne med laparoskopisk kirurgi på tykktarm, forteller han.

Publisert: 30. oktober 2018. Tidsskr Nor Legeforen. DOI:

© Tidsskrift for Den norske legeforening 2020. Lastet ned fra tidsskriftet.no